

Radom

W 1968 r. w Radomiu nie było szkół wyższych, jednak to właśnie w tym mieście doszło do najgwałtowniejszych (obok Warszawy) protestów ulicznych na Mazowszu.

16 marca 1968 r. około godz.18.00 w pobliżu radomskiego kościoła mariackiego na ul. Sienkiewicza zgromadziło się kilka grup młodych ludzi ze szkół średnich. Oszacowano ich na 200 osób. Uczniowie zachowywali się głośno. Nie szczędzili zaczepek i okrzyków uznanych przez patrolujących miasto funkcjonariuszy MO i ORMÓ za prowokacyjne. W okolicy kościoła wysłano więc dodatkowe siły milicyjne – w sumie pojawiło się tam 6 patroli. Wedle dokumentu Komendy Wojewódzkiej młodzież udało się rozgonić bez użycia pałek. Co innego czytamy jednak w telefonogramie Komendy Powiatowej MO w Radomiu, gdzie zawarto informację, że „w stosunku do opornych użyto pałek”. Nie udało się ustalić, która z wersji jest prawdziwa.

Czterdzieści minut później młodzież zgromadziła się w innym miejscu – tym razem na skrzyżowaniu ulic Żeromskiego i Moniuszki. Do uczniów szkół średnich dołączali młodzi robotnicy, uczniowie zawodowych szkół przyzakładowych, jak i starsi mieszkańcy miasta. Grupa szybko powiększyła się do około 1000 osób. Ludzie krzyczeli: „Solidaryzujemy się ze studentami warszawskimi”, „Precz z pachołkami Moczara”. W stronę milicjantów poleciały kamienie. W przejeżdżający samochód milicyjny rzucono butelkę z benzyną. Do rozganiania tłumu przystąpił pluton ZOMO. Umundurowanym funkcjonariuszom pomagało 50 pracowników operacyjno-dochodzeniowych. Tym razem w ruch poszły pałki. Po 15 minutach „zaprowadzono porządek w mieście”.

Z dokumentu MSW wynika, że obyło się bez „poważniejszych obrażeń” zarówno po stronie manifestantów, jak i milicji. Funkcjonariusze zatrzymali 12 osób. Po krótkich przesłuchaniach i rozmowach w obecności rodziców zwolniono 9 spośród nich ze względu na młody wiek. Pozostałe 3 osoby (od 24 do 40 lat) po porozumieniu z prokuratorem zatrzymano do tzw. dalszych wyjaśnień. W czasie manifestacji milicjanci zerwali z drzew parku miejskiego, położonego w pobliżu kościoła mariackiego 2 ulotki z napisem: „Młodzieży radomska przyłączamy się do studentów warszawskich”.

Dzień później, 17 marca komendant wojewódzki MO w Kielcach starał się wyprzedzić rozwój wypadków i w samo południe posłał w kilka newralgicznych punktów miasta (m.in. okolice ulic Żeromskiego, Moniuszki, Placu Konstytucji) 40 patroli pieszych, 15 patroli zmotoryzowanych i 45 pracowników operacyjno-dochodzeniowych. Funkcjonariusze mieli wyłapywać ewentualnych inspiratorów i nie dopuszczać do manifestacji. Mimo to o godz. 17.30 w okolicach ulic Żeromskiego i Moniuszki zgromadziło się około 100 uczniów szkół średnich i podstawowych (14–17 lat). Uczestników zgromadzenia przybywało. O godz. 19.30 na tymże skrzyżowaniu było już 800 osób. W kierunku milicjantów krzyczano: „gestapowcy”, „bandyci”. Nieustanny gwizd, palenie gazet. W samochód MO rzucono świecę dymną oraz dwie butelki. Wtedy do akcji wkroczył pluton MO. Ludzi rozgoniono pałkami. Po 15 minutach „przywrócono porządek w mieście”.

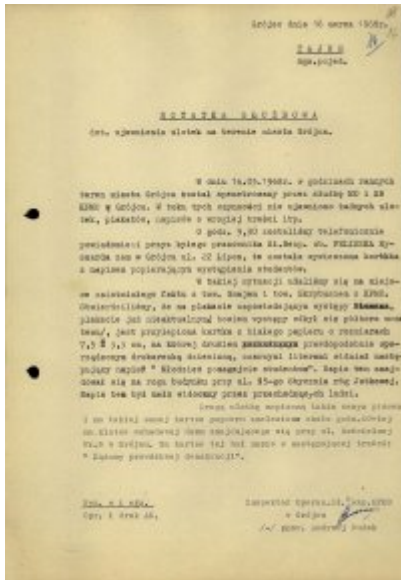
Ponownie u nikogo nie doszło do poważnych okaleczeń (wg. danych KW MO). Milicja zatrzymała 41 osób. Ze wszystkimi przeprowadzono indywidualne rozmowy („ostrzegawczo-wyjaśniające”) i pobrano oświadczenia potwierdzające „okoliczność udziału w tłumie”. Uczniom zabrano szkolne legitymacje. Trafiły one później do dyrektorów szkół z informacjami o udziale ucznia w „ekscesach ulicznych”. Rodzice byli wzywani do radomskiej komendy po odbiór dzieci. Prowadzono z nimi rozmowy „ostrzegawcze i pouczające”, które często mogły mieć charakter i cel zastraszający.

Trzeci epizod marcowych protestów radomskich nastąpił 18 marca. W meldunku komendy wojewódzkiej MO ds. SB w Kielcach czytamy, że w Radomiu o godzinie 19.40 „z przechodzącej grupy młodzieży ul. Moniuszki, rzucono kamień w okno stołówki PPH «Konsumy» wybijając szybę. Na budynku tegoż Konsumu o godz. 21.50 nieznany sprawca nakleił kartkę z napisem: «Bestialstwo milicji wobec ludności polskiej»”. Za udział w trzydniowych protestach radomskich zatrzymano 75 osób.

Robert Spałek

Powiązane informacje

[Protesty studenckie](#)

[Materiały nt. kolportażu ulotek w Grójcu w dn. 16-17](#)

[marca 1968 r. dot. protestów studenckich, IPN Ra 02/320, s. 16, 21-22.](#)

Generuj PDF

Drukuj

Powiadom